ทัศนะว่าด้วยระบอบการปกครองที่ดี

พระมหากฤษณะ ตรุโณ ผศ.ดร.
อาจารย์ประจำ สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย

๑. บทนำ

เพลโต นักปรัชญากรีก มีทัศนะเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองหรือระบอบการปกครองว่าระบอบใดดีระบอบใดไม่ดี ดังต่อไปนี้

"รูปแบบการปกครองแบบ Monarchy (การปกครองโดยคนคนเดียวที่เป็นราชาปราชญ์ โดยใช้กฎหมาย)ดีที่สุด รูปแบบการปกครองแบบ Autocracy หรือ Tyranny (การปกครองโดยคนคนเดียวแต่ไร้กฎหมาย)เป็นรูปแบบที่ไม่ดีที่สุด อย่างไรก็ตาม ในบรรดารูปแบบการปกครองหลายรูปแบบนั้น เพลโตเห็นว่า รูปแบบการปกครองแบบ Oligarchy (การปกครองโดยคนไม่มาก แต่ไร้กฎหมาย) ยังร้ายกาจไปกว่า Tyranny เสียอีก แต่ในรูปแบบการปกครองที่ร้ายกาจอย่างที่สุดกว่ารูปแบบการปกครองทั้งหลายทั้งปวงนั้นก็คือ Bad Democracy (การปกครองโดยคนส่วนมากหรือส่วนใหญ่ที่ร้ายที่สุด) ที่มีลักษณะเป็น Mobocracy (ปกครองโดยฝูงชน)"[1]

ระบอบการเมืองการปกครอง เป็นแบบแผนที่ก่อให้เกิดข้อตกลงเพื่อให้มีผลบังคับใช้กับสมาชิกในสังคม เพื่อความสงบและเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั่วโลกมีรูปแบบการปกครองอยู่ ๒ แบบ คือ การปกครองระบอบประชาธิปไตย และระบอบเผด็จการ ทั้งสองระบอบนี้จะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน สำหรับประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจผ่าน ๓ องค์กร อันได้แก่ นิติบัญญัติผ่านรัฐสภา บริหารผ่านรัฐบาล และตุลาการผ่านศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

๒. รูปแบบการเมืองการปกครอง

ระบอบการเมืองการปกครอง หมายถึง แบบแผนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ก่อให้เกิดข้อตกลงใจ รวมทั้งมีอำนาจบังคับสมาชิกในสังคมให้ต้องปฏิบัติ ในปัจจุบันรูปแบบของระบบการเมือง

---

[1] ประยงค์ สุวรรณบุบผา. **รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก-ตะวันตก.** (กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๑), หน้า ๔๐ (การปกครองโดยคนไม่มาก แต่ไร้ใช้กฎหมาย เพลโตเรียกว่า Oligarchy)

การปกครองที่รัฐหรือประเทศต่างๆ ในโลกที่เด่นชัดมี ๒ ระบอบ คือ ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย และระบอบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการ

๒.๑ การปกครองระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่อำนาจมาจากประชาชน เป็นการปกครองที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดหลักการต่อไปนี้ คือ

๑) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน กล่าวคือ ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจในกิจการต่างๆร่วมกัน

๒) หลักอำนาจอธิปไตยโดยปวงชน กล่าวคือ ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา

๓) หลักอำนาจอธิปไตยเพื่อปวงชน กล่าวคือ ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศต้องปกครอง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่มิใช่เพื่อหมู่คณะของตนเอง

๔) หลักเหตุผล ระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายอย่างกว้างขวาง

๕) หลักเสียงข้างมาก เมื่อมีการอภิปรายแสดงข้อคิดเห็นกันแล้ว การหาข้อยุติต้องเกิดจากการออกเสียงลงคะแนนเสียง มติของที่ประชุมเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องยอมรับ

๖) หลักความยินยอม เป็นการได้รับฉันทานุมัติจากปวงชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยให้เข้ามาเป็นตัวแทนใช้อำนาจของประชาชนภายในระยะเวลาที่กำหนด

๗) หลักประนีประนอม เมื่อเกิดข้อขัดแย้งไม่มากนัก ก็อาจมีการประนีประนอมโดยยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นเกณฑ์ โดยไม่ต้องมีการลงคะแนนเพื่อหาข้อยุติ

๘) หลักความเสมอภาค ประชาธิปไตยให้ความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือว่ามนุษย์ที่เกิดมามีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเสมอภาค

๙) หลักเสรีภาพ ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องให้เสรีภาพแก่ปวงชนภายใต้ข้อบังคับของกฎหมาย เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การชุมนุม การศึกษาอบรม การรวมตัวกันเป็นสมาคม

๑๐) หลักการปกครองตนเองเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนหรือท้องถิ่นได้มีโอกาสปกครองตนเอง เพราะประชาชนในท้องถิ่นย่อมสามารถรู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ดีกว่าบุคคลอื่น

คำว่า ประชาธิปไตย ตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Democracy" มาจากรากศัพท์ภาษากรีกสองคำ คือ Demo ซึ่งหมายถึง ประชาชน กับ Knatos ซึ่งหมายถึง อำนาจอธิปไตย เมื่อรวมคำทั้งสองคำจึงได้ความหมายว่า "การปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ หรืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน" ระบอบประชาธิปไตยตามความหมายและความเข้าใจร่วมกันของทุกคน จึงเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนทั้งหมดมีส่วนร่วมในการปกครอง หรือเป็นระบอบการปกครองตามนัยที่ประธานาธิบดีลินคอล์นแห่งสหรัฐอเมริกาได้เคยกล่าวไว้ว่า "เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน"[2]

๒.๒ รูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้แบ่งรูปแบบการปกครองของประเทศในระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกได้เป็น ๒ หลักเกณฑ์ดังนี้

๑) หลักประมุขของประเทศแบ่งได้เป็น ๒ รูปแบบคือ

- มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข จะทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่าน ๓ องค์กร คือ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยผ่านรัฐสภา อำนาจบริหารผ่านทางคณะรัฐมนตรีและอำนาจตุลาการผ่านทางศาล
- มีประธานาธิบดีเป็นประมุข โดยประธานาธิบดีจะต้องเป็นบุคคลที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชน เพื่อทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐ ในบางประเทศประธานาธิบดีจะทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย

[2] ดูรายละเอียดใน อมร รักษาสัตย์, **ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน**, (กรุงเทพฯ : การันต์การพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๙-๔๕.

๒) หลักการรวมและการแยกอำนาจแบ่งออกเป็น ๓ แบบคือ

(๑) แบบรัฐสภา โดยรัฐสภามีอำนาจสูงสุดในการออกกฎหมายซึ่งอาจมีสภาเดียวหรือสองสภา สภาเดียวคือสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้ง สองสภาคือสภาผู้แทนราษฎร (สภาล่าง) มาจากการเลือกตั้ง วุฒิสภา (สภาสูง) มาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร

รัฐสภามีหน้าที่เลือกบุคคลเข้าเป็นคณะรัฐมนตรี ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลต้องบริหารงานภายใต้ความไว้วางใจของรัฐสภา ดังนั้น รัฐบาลจะมีความมั่นคงและมีเสถียรภาพจึงต้องได้รับเสียงสนับสนุนพอควรจากรัฐสภา การปกครองระบอบรัฐสภานี้ไม่มีการแบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารออกจากกันอย่างเด็ดขาด ทั้งสองฝ่ายต่างคานอำนาจกันและกัน (Checks and Balances) กล่าวคือ คณะรัฐบาลจะเข้าบริหารประเทศต้องได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภา และรัฐสภามีสิทธิลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล อันส่งผลให้รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลง ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็สามารถใช้มาตรการควบคุมรัฐสภาได้โดยการยุบสภา เพื่อคืนอำนาจให้ประชาชนทำการเลือกผู้แทนเข้ามาใหม่ ถ้าหากรัฐสภาไม่ยอมผ่านกฎหมายสำคัญของรัฐบาล เป็นต้น

การปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาปัจจุบันมีใช้อยู่ในหลายประเทศ เช่น อังกฤษ อินเดีย ญี่ปุ่น เดนมาร์ก เบลเยี่ยม และไทย เป็นต้น

(๒) แบบประธานาธิบดี ซึ่งมีการแบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการอย่างชัดเจน และมีอิสระในการทำงาน โดยผู้นำประเทศที่ใช้การปกครองรูปแบบนี้จะทำหน้าที่เป็นทั้งประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี ดังนั้น ประธานาธิบดีจึงเป็นทั้งประมุขของประเทศและของฝ่ายบริหารในคนเดียวกัน ซึ่งทั้งสามสถาบันจะคอยยับยั้ง ถ่วงดุลอำนาจกันและกัน เพื่อมิให้ฝ่ายใดใช้อำนาจเกินขอบเขต แต่ประธานาธิบดีไม่สามารถยุบสภาได้ รวมทั้ง ๓ สถาบันไม่สามารถลงมติไม่ไว้วางใจประธานาธิบดีได้ประเทศที่ยังใช้การปกครองรูปแบบนี้ เช่น สหรัฐอเมริกา อุรุกวัย บราซิล

(๓) แบบกึ่งประธานาธิบดี เป็นระบบที่เป็นการผสมผสานระหว่างรัฐบาลและรัฐสภา และแบบประธานาธิบดี คือ จะมีประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขของประเทศและฝ่ายบริหารโดยจะมาจากการเลือกตั้งแต่มีอำนาจมากกว่าประธานาธิบดี ระบบรัฐสภาสามารถแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และสามารถยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ได้ ประเทศที่ใช้การปกครองแบบนี้ ได้แก่ สิงคโปร์ ศรีลังกา เป็นต้น

๒.๓ ข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑. เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ ประชาชนเกิดความรักในชาติบ้านเมืองและคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการเป็นเจ้าของประเทศ

๒. ได้มีการกลั่นกรองความคิดเห็น แต่ละฝ่าย แต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี แนวคิดที่ตรงข้ามกัน จะได้รับการตัดสินโดยใช้มติเสียงข้างมากเป็นหลัก ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องยอมรับมติดังกล่าว

๓. เป็นระบอบที่มีการแยกอำนาจออกจากกันอย่างชัดเจน ทั้งอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ แต่ก็มีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของแต่ละฝ่าย รวมทั้งมีการคานอำนาจซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ

๔. เป็นระบอบป้องการผูกขาด หรือสืบทอดอำนาจ คือ การกำหนดระยะเวลาในการอยู่ในตำแหน่งหรือการบริหารตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

๕. ให้มีระบอบการประกันสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคแก่ประชาชน โดยรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ช่วยป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารหรือผู้ปกครองประเทศออกกฎหมายมาขัดต่อรัฐธรรมนูญที่กำหนดสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคขั้นพื้นฐานเอาไว้

๒.๔ ข้อจำกัดของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑. ประชาชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย จะตกเป็นเครื่องมือของนายทุนได้ง่าย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง

๒. นักการเมืองและพรรคการเมืองอาจใช้วิธีการหาเสียงโดยไม่สุจริต เช่น เมื่อตอนเป็นรัฐบาลหรือมีอำนาจ อาจใช้เงินงบประมาณไปในทางมิชอบ อย่างเช่น การโฆษณา การสร้างภาพพจน์ เพื่อสร้างคะแนนให้แก่พรรคหรือพวกพ้องของตน

๓. สูญเสียงบประมาณของรัฐอย่างมากในการจัดการเลือกตั้งในทุกระดับ

๔. มีการใช้อุบายกลโกงทุกรูปแบบในการหาเสียง และโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม ต่อต้านฝ่ายตรงข้ามโดยการใช้พลังมหาชน

๓. การปกครองแบบเผด็จการ

ระบอบเผด็จการ เป็นระบบการปกครองที่ตรงข้ามกับระบอบประชาธิปไตย ผู้ปกครองจะมีอำนาจสูงสุดในการปกครอง โดยไม่สนใจสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การได้มาของการเป็นผู้นำในระบอบเผด็จการ มักจะเกิดจากการปฏิวัติหรือรัฐประหาร

หลักการสำคัญของระบอบเผด็จการเป็นไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

๑) อำนาจรัฐอยู่เหนือประชาชน ไม่ยินยอมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ แต่ต้องปฏิบัติตามที่รัฐกำหนดไม่มีสิทธิคัดค้านหรือโต้แย้ง

๒) เป็นการแก้ปัญหาโดยการใช้อำนาจ แก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง เด็ดขาด ใช้อำนาจทำลายล้างฝ่ายตรงข้ามหรือผู้ที่มีความคิดเห็นขัดแย้งต่อรัฐ

๓) ปกครองประเทศโดยมุ่งเน้นประโยชน์ของภาครัฐมากกว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๔) เน้นการเชื่อผู้นำพาชาติก้าวหน้าเพื่อสร้างศรัทธาและบารมีของผู้นำ

๕) มีการรวมอำนาจปกครองไว้ในที่แห่งเดียว ศูนย์กลางในการสั่งการ คือ ตัวผู้นำซึ่งจะรวมทั้ง ๓ สถาบันอยู่ในการปกครองของตนเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว

๓.๑ รูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ

ระบอบเผด็จการแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑) เผด็จการแบบอำนาจนิยม ผู้นำของรัฐมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง มีการควบคุมสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของประชาชน โดยมักอ้างลัทธิชาตินิยมในการสร้างความชอบธรรม ส่วนทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนยังมีสิทธิ เสรีภาพอยู่บ้าง การปกครองระบอบนี้ในปัจจุบัน เช่น ประเทศนิการากัว คิวบา กานา ไนจีเรีย ลิเบีย ซีเรีย จอร์แดน เกาหลีเหนือ อิหร่าน สหภาพพม่า

๒) เผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ ผู้นำของรัฐมีอำนาจเด็ดขาดในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ควบคุมสิทธิเสรีภาพของประชาชน สื่อมวลชน ได้แก่

(๑) เผด็จการฟาสซิสต์ เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอิตาลี โดยเบนิโต มุสโสลินี ในช่วงประเทศเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่ระบบอุตสาหกรรม มุสโสลินีนำนโยบายการโฆษณาชวนเชื่อ และสร้างภาพพจน์ให้ยึดมั่นในตัวผู้นำที่จะนำประเทศไปรอดได้ โดยถือว่า “ถ้าเชื่อผู้นำชาติไม่แตกสลาย” เน้นรักชาติหรือชาตินิยมที่รุนแรง ส่งเสริมกลุ่มนายทุน มีความเชื่อว่าสงครามเป็นสิ่งที่ชอบธรรม[3]

[3] ดูรายละเอียดใน สมเกียรติ วันทะนะ, **อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.** (นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมการฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๔๔), หน้า ๙๓-๑๐๗.

(๒) เผด็จการนาซี เป็นเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จ เกิดขึ้นในประเทศเยอรมนี โดย อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ เป็นผู้นำ ได้รับอิทธิพลมาจากเผด็จการฟาสซิสต์ ที่เน้นความเป็นชาตินิยมและเชื้อชาตินิยม และเน้นให้ประชาชนมีความศรัทธา เคารพ เชื่อฟังผู้นำ และปลูกฝังในเรื่องความภูมิใจในชาติ

(๓) เผด็จการคอมมิวนิสต์ เป็นแนวความคิดของ คาร์ล มากซ์ (Karl Marx) มุ่งประเด็นการขัดแย้งระหว่างชนชั้น โดยถือว่าชนชั้นกรรมาชีพเป็นพลังสำคัญที่จะสร้างสังคมให้มีความชอบธรรม ผู้คนอยู่ดีกินดี มุ่งทำลายล้างระบบทุนนิยม ผ่านทางพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือว่าเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวที่เป็นตัวแทนของชนชั้นกรรมาชีพ ให้ทำหน้าที่ปกครองบริหารประเทศ และขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมให้หมดสิ้นไป[4]

๓.๒ ข้อดีของการปกครองแบบเผด็จการ

๑) รัฐบาลสามารถดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน หรือภายนอกประเทศได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ โดยผู้นำมีอำนาจ ไม่ต้องฟังเสียงสนับสนุน หรือคัดค้านจากประชาชน

๒) รัฐบาลสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน รวมทั้งภัยในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับประชาชนจำนวนมากได้ดี เพราะรัฐเป็นผู้ดำเนินการ

๓) ทำให้ประชากรในประเทศเกิดวินัยในสังคมมากขึ้น

๓.๓ ข้อจำกัดของการปกครองแบบเผด็จการ

๑) อาจเกิดความผิดพลาดจากการบริหารประเทศชาติ เพราะประชาชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น โต้แย้งหรือคัดค้าน ดังนั้น หากผู้นำบริหารผิดพลาดย่อมส่งผลเสียหายต่อประเทศและประชาชนอย่างร้ายแรง

๒) ประชาชนไม่มีสิทธิ เสรีภาพ ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว เพราะหากฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดและรับโทษ

๓) การดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะเป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมืองที่คุมอำนาจการบริหารประเทศเพียงพรรคเดียว ประชาชนส่วนรวมไม่มีอำนาจโต้แย้ง คัดค้าน หรือได้ร่วมกำหนดนโยบาย รัฐจึงต้องคอยสอดส่องติดตามความเคลื่อนไหวของผู้คัดค้าน ไม่เห็นด้วยรวมทั้งลงโทษบุคคลที่เป็นปฏิปักษ์อย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา

---

[4] อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๒.

๔. บทวิเคราะห์

ระบอบการปกครองแบบราชาปราชญ์ที่เพลโตเห็นว่าดีที่สุดนั้น อาจดีที่สุดสำหรับรัฐกรีกในสมัยนั้น (สมัยที่เพลโตมีชีวิตอยู่) ซึ่งจำนวนพลเมืองไม่มาก ผู้เขียนเห็นว่าระบอบการปกครองแบบราชาปราชญ์ของเพลโตน่าจะเป็นอันเดียวกันกับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชของไทยสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ถือได้ว่าเป็นระบอบการปกครองในกลุ่มระบอบเผด็จการแบบหนึ่ง เพราะอำนาจอยู่กับพระราชาพระองค์เดียว ก็เห็นชัดว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีในยุคหนึ่งสมัยหนึ่ง ต่อมามีคนส่วนหนึ่งเห็นว่าไม่ดี จึงมีการเปลี่ยนมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ระบอบที่มีประชาชนเป็นใหญ่ พอเปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้วก็มีการปฏิวัติหลายครั้ง อำนาจก็ไปอยู่ที่หัวหน้าคณะปฏิวัติ ก็พูดได้ว่าหันไปเห็นว่าระบอบเผด็จการดีกว่า กลับไปกลับมาอยู่หลายครั้งแล้วอย่างรู้ๆกันอยู่แล้ว[5] อย่างนี้จะเรียกว่าระบอบเผด็จการดีกว่าหรือระบอบประชาธิปไตยดีกว่า ประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ในสมัยหนึ่งก็ปกครองโดยฮ่องเต้ มีฮ่องเต้เป็นใหญ่เป็นผู้มีอำนาจใช้อำนาจเด็ดขาด ก็พูดได้ว่าเป็นระบอบเผด็จการ ต่อมาก็เปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตย อย่างน้อยคนทั่วไปก็รู้จักเจียง ไค เช็ค ซึ่งเป็นผู้นำอยู่ช่วงหนึ่ง ระบอบประชาธิปไตยโดยการนำของ เจียง ไค เช็ค มีลมหายใจอยู่ได้ระยะหนึ่งก็ถูกโค่นโดยระบอบคอมมิวนิสต์ นำโดย เหมา เจ๋อ ตุง ซึ่งถือว่าเป็นระบอบเผด็จการ ระยะแรกก็เป็นเผด็จการแบบเข้มข้น ตอนหลังก็มีการผ่อนคลายความเข้มข้นลงมา อย่างนี้จะเรียกว่าระบอบประชาธิปไตยดีกว่าหรือระบอบเผด็จการดีกว่า? ถ้าตอบว่าระบอบเผด็จการดี ทำไมจึงมีประชาชนเรียกร้องหาประชาธิปไตย? ถ้าระบอบประชาธิปไตยดี ทำไมจึงถูกโค่นล้มอย่างที่เห็นในบางประเทศ? หรือว่าดีทั้งสองระบอบ? ระบอบการเมืองการปกครองเป็นประจักษนิยม (Empiricism)[6] หรือไม่?

ถ้าถามว่าระบอบการเมืองการปกครองที่ดีเป็นอย่างไร? อาจตอบว่า ระบอบการเมืองการปกครองที่ดีคือระบอบที่ให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ถ้าถามว่าความยุติธรรมคืออะไร? ขอยกคำตอบของเคฟาโลสในเรื่อง Republic ของเพลโต เขาให้คำตอบว่า "ความยุติธรรมคือ การส่งคืนสิ่งที่มีผู้นำมาฝากไว้

---

[5] ดูรายละเอียดใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, **ประวัติการเมืองไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๕๐๕.

[6] ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, **รัฐศาสตร์แนววิพากษ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๓๖.

หรือปลดปล่อย หรือมอบสิ่งที่เป็นของเจ้าของให้แก่เจ้าของทุกๆคน"[7] เรื่องความยุติธรรมเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ทำให้ระบอบการปกครองมีการเปลี่ยนแปลงจากระบอบหนึ่งไปสู่ระบอบหนึ่งได้

เรื่องนี้ผู้เขียนขอเสนอทัศนะว่าระบอบการปกครองทั้งสองระบอบก็มีส่วนดีทั้งนั้น อาจดีและจำเป็นในคนละสถานการณ์ เช่นในสถานการณ์คับขัน อาจจำเป็นต้องมีคนเก่งคนเดียวในการคิดแก้ไขสถานการณ์นั้น สถานการณ์เช่นนี้ระบอบเผด็จการจำเป็นแน่นอน แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งที่ต้องการความคิดเห็นของหลายฝ่ายหลายคนเพื่อแก้ไขสถานการณ์ในคราวเช่นนี้อาจต้องใช้ระบอบประชาธิปไตย ระบอบการปกครองทั้งสองจึงดี เพราะคนสามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ในแต่ละสถานการณ์ มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศที่ใช้ระบอบเผด็จการก็โน้มเอียงที่จะเปลี่ยนไปสู่ระบอบประชาธิปไตยและประเทศที่ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยก็เอียงไปหาระบอบเผด็จการตลอดเวลาเพราะแต่ละระบอบก็มีปัญหาในตัวเองเช่นกัน(ระบอบมีปัญหาหรือคนมีปัญหา?)การเมืองของประเทศไทยปัจจุบันจะหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามแนวนี้หรือเปล่าผู้เขียนเชื่อว่ากาลเวลาที่ผ่านไปจะให้คำตอบเองเผด็จการมีหลายแบบ ประชาธิปไตยก็มีหลายแบบ การเมืองของไทยคงเป็นแบบใดแบบหนึ่งตามที่กล่าวมา หรือจะสร้างแบบใหม่ ก็คอยดูกันต่อไป.

[7] ลีโอ สเตร๊าส์ และโจเซ็ฟ คฮ็อปซีย์ บรรณาธิการ, ดร.สมบัติ จันทรวงค์ แปล, **ประวัติปรัชญาการเมือง เล่ม ๑**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๕๒), หน้า ๕๑.

เอกสารอ้างอิง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **ประวัติการเมืองไทย.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. **รัฐศาสตร์แนววิพากษ์.** พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔.

ประยงค์ สุวรรณบุบผา. **รัฐปรัชญา แนวคิดตะวันออก-ตะวันตก.** กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๑.

ลีโอ สเตร๊าส์ และโจเซ็ฟ คฮ็อปซีย์ บรรณาธิการ. ดร.สมบัติ จันทรวงค์ แปล. **ประวัติปรัชญาการเมือง เล่ม ๑.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๕๒.

สมเกียรติ วันทะนะ. **อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย.** นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมการฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมกำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน, ๒๕๔๔.

อมร รักษาสัตย์. **ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน.** กรุงเทพฯ : การันต์การพิมพ์, ๒๕๔๓.